

Nagy Pál 60 éves

“A szülőföld köszönti távolba szakadt fiát” – írnám le a konvencionális mondatot, ha nem Nagy Pálról lenne szó. Róla azonban leírhatatlan olyan mondat, amely zavartalanul gördül tova a közbeszéd csillogóra koptatott sínpárhuzamosán, egészen a távoli enyészpontig, ahol úgy eltűnik, mint az anyag a világmindenség csapdáiban, a fekete lyukakban. A nyelv Hawkingjának kell lenni ahhoz, hogy megmondjuk mi történik itt. Hogy hogy’ nem lehet leírni egy közönséges köszöntő mondatot. (Talán ide Hawking “fekete lyuk” topográfiáját? Nem bosszantom tovább nyomdász barátainkat. Vö.: a következő lapok.) Talán rajzolni kellene, szeroznom, vagy videóra vennem, amint szovjet gyártmányú szedőgépen ólomba ömlik a neve. A megdermedő betűsor (NAGY PÁL) látványa után bizonytalan svenk (kézikamera!) a gép behemót öntöttvas állványzatára, s innen szuperplánban cirillbetűnként: *Szgyelano v SzSzSzR*. Végig az unalomig, lassú képek alatt, aminek monotoníáját kromatikusan törik meg a gép mechanikájának (szókészlet vételezhető Határ Győző “ön-keresztrefeszítő szerkentyűjének” leírásából) serénységet mutató klippgyorsaságú rövidsnittjei, végig T-típusú tankok lánctalpcsörömpölése, amint Pétervására irányából eléri Kisterenyét, és a botkormány határozott rántásával sarkosan ráfordulnak a 21-es útra, északi irányba, Salgótarján felé. A réz betűsablonok helyreilleszkedő nyomdai zöreizenéje helyett a tankmotorok joviális medvebrummogása szólna bele a lánctalpak és az aszfaltút konkrétzenéjébe.

Nem várnám meg, amíg kihül az ólom, hanem jobb kézzel nyúlnék érte (balban a kamera!), előtte körömpiszok ellenőrizendő(!), majd egy kézzel eljátszanám – mintha forró gesztenyével Párizsban –, hogy jobb tenyérből balba, balból jobba zsonglörködve hűtöm a megtestesült nevet (NAGY PÁL), aztán mutató és hüvelykujjam közé csippenteném (vigyázat: körömkorona!) az ólomlapot és folyamatosan közelíteném az objektív felé.

Hangsúly a folyamatosságon. Így lenne pillanat, amikor csupán a nevezett tárgy létezése volna érzékelhető, aztán ebből kibontakozna a név, egyre tisztábban, mint a Nagy Armada a Csatorna feloszló kódében, s csak a szüntelen figyelő észlelné a pillanatot, amikor teljes élességgel olvashatóvá válna: NAGY PÁL. De a mozgás nem szakadna meg, hanem *(folyt. folyóiratunk hátsó borítójának belső oldalán)*

az objektív felületéig nyomulna (fordított zoom?), magától értetődően olvashatatlaná szétmosódva minden betű. Váratlan csend. Negyven másodperces(?) szürkés mocorgás. Ekkor az ólomsor rákoppanna az objektívre – vigyázat: nem ütné át! –, majd mint a tankok Salgótarján macskakövein, egy helyben forogva karistolni kezdené a lensét. Hang kinyítván. Hosszan és fájdalmasan az egész. Addig, amíg néző ül a videó előtt.

Végül csak ketten maradnánk. Nagy Pál a kicsi ember (pardon: alacsony) jellegzetes figyelő "alapülésében": felszegett állal. Jómagam a balján (tisztelet, ugye), jobbra hatalmasan megnövelve előreszegett tekintetem látószögét: egyszóval a sóvárgó kíváncsiság sandaságával. Amikor már Ő is únná, mit mondok?, nem Ő únná, én únnám el, fölállnék, eltakarván a képernyőt és átadnám neki az összekaristolts lensét díszdobozban. Kedvvel dadognék: "A díszpolgárságod..., és a Pro Arte..., meg minden, itt, ez a egész..." Érténé. Tudom. Kissé meg is hatódna, mint a Madách-díj átadásakor, '91-ben. Mert az avantgardőr (sic!) nem egy esze-lelkement vadór, aki megszállottan lövöldözik az irodalmi rabsicokra.

Azt persze nem árulnám el neki, mi lett a tövig kopott ólombetűsorrall. Íróasztalom becses helyére tettem: a Poverello szobra tövébe. A tövig kopott betűk jól kivethetőek. Tiszán olvasható a név. Ólom őrzi. (Ólom, ólom, édes ólom.) Miként a csonkig rágott köröm is nő a halotton.

Pál József

P.S.: Közlöm még, hogy ezt a számunkat – felkérésünkre – Bujdosó Alpár, a baj- és pályatárs szerkesztette. Szívbéli köszönet a munkájáért. A kivitelezés örömteli kínjai reánk maradtak. Vendégszerkesztőnknek, szerzőinknek és nem utolsósorban az ünnepeltnek szeretünk volna megfelelni. De az a párizsi nyomda, az felülmúlhatatlan.